

Lärarhandledning

Blue Is the Color of Your Eyes

Om materialitet och abstraktion ur
Moderna Museets samling

2.2 2019 – 26.1 2020

MODERNA MUSEET

Den här lärarhandledningen är tänkt att fungera som ingång i utställningen *Blue Is the Color of Your Eyes: Om materialitet och abstraktion ur Moderna Museets samling*.

Handledningen vänder sig till dig som arbetar med elever i förskola, grundskola, gymnasiet och vuxenutbildning.

Här vill vi ge dig information och tips på hur ni kan arbeta utifrån utställningen både i skolan och på museet. Lärarhandledningen kan användas förberedande inför ett besök såväl som för att arbeta vidare i skolan efter ert besök.

Välkomna till Moderna Museet Malmö!

Ana María Bermeo Ujueta
Intendent, förmedling

Gisela Fleischer
Konstpedagog

Curatorer: Iris Müller-Westermann och Andreas Nilsson
Förmedlingsintendent: Ana María Bermeo Ujueta
Konstpedagog: Gisela Fleischer

TEXTER

Om utställningen: Ana María Bermeo Ujueta

Skolprogram och pedagogik: Gisela Fleischer

Text om *Janus Fleuri* är en bearbetning av den ursprungliga texten av Ylva Hillström, Moderna Museet, 2015

FRÅGOR ELLER SYNPUNKTER?

Ana María Bermeo Ujueta: A.Bermeo-Ujueta@modernamuseet.se

Gisela Fleischer: G.Fleischer@modernamuseet.se

På omslaget: Louise Bourgeois, *Blue is the Color of Your Eyes*, 2008

© The Easton Foundation/VAGA at ARS, NY/Bildupphovsrätt 2019

Introduktion

I samlingsutställningen *Blue Is the Color of Your Eyes* står Louise Bourgeois och hennes konstnärskap som värd för undersökningar av materialitet och abstraktion. Utställningen presenterar en grupp internationellt verksamma konstnärer som på olika vis diskuterar och utmanar skulpturala och måleriska uttryck.

I utställningen kan vi se exempel på konstnärernas olika sätt att relatera till material, det skulle även gå att säga att utställningen handlar om själva konstnärsgärningen.

Vid en noggrann iakttagelse går det att se i varje verk den djupa dialog som varje konstnär haft med materialet. För visst går det att samtala med materialet – istället för att tvinga det att bete sig på ett förbestämt sätt, kan konstnärerna försöka förstå materialen, dess egenskaper, testa olika saker och komma fram, tillsammans med materialet, till det slutgiltiga verk vi ser här. Material är inte bara ett medium, det är inspirationskällan själv. Det är just det utställningen handlar om.

Varmt välkommen!

Känn med ögonen

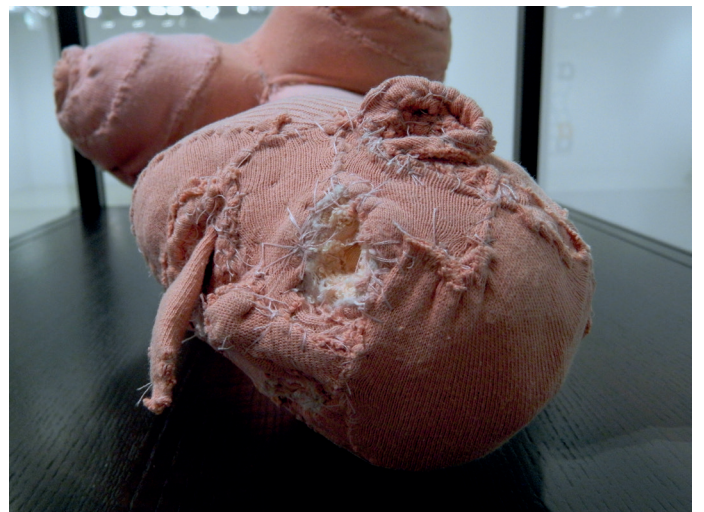
Att titta på konst behöver inte vara så komplicerat. Den första och kanske viktigaste utgångspunkten är alltid du: vad ser du?

I utställningen vill vi bjuda in dig att observera, inte bara för att "förstå" något på ett konceptuellt sätt, inte för att försöka förstå vad ett verk "betyder", utan för att ana en process och uppskatta den. Vi vill bjuda in dig att upprätta en närmare dialog med konstverken i form av iakttagelser och steg för steg, närma dig din egen slutsats. Vad finns det för saker som du kan känna igen? Hur många material går det att urskilja förutom olja på duk? Tänk på att även de mest oväntade saker kan spela en viktig roll för att definiera verkets karaktär.

I utställningen *Blue Is the Color of Your Eyes* är du omgiven av verk där den konstnärliga processen inte bara är intellektuell. Det skulle gå att säga att utställningen handlar om en ständig dialog mellan handen och hjärnan. Vad finns det för mänskliga spår i dessa verk? Färgskiftningar, penseldrag, hårstrå från penslarna, stygn, suddade linjer et c.

Det finns lager av färg som antyds under andra starkare färgblock, färg som är lagd med hjälp av olika redskap och berättelser som bidrar till betraktarens upplevelse av konsten.

I dessa dialoger som konstnärerna upprättar med materialet, finns också mycket återanvändning. Louise Bourgeois till exempel gjorde sina tygskulpturer av gamla trasor. Det är också vanligt att målare återanvänder sina dukar och i utställningen skruvas detta lite till med tanke på hur många kasserade föremål som har förvandlats till skulpturer.

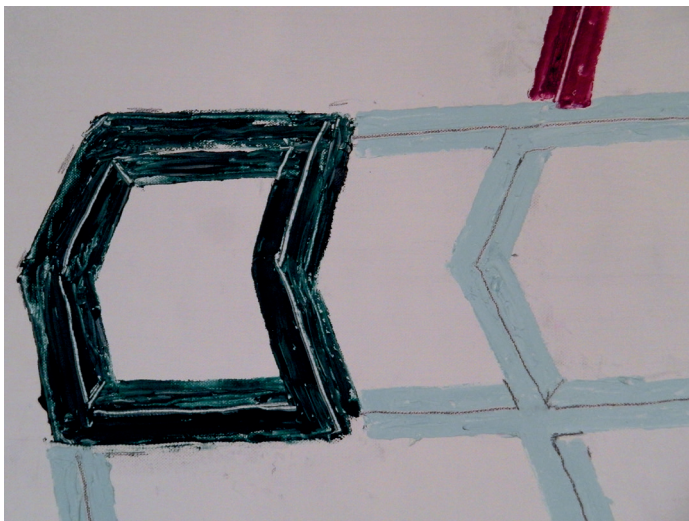

Louise Bourgeois, *Quilting (detail)*, 1999 © The Easton Foundation
Bildupphovsrätt 2019/Foto: Ana María Bermeo Ujueta

Färger, gyllene snittet och trauman

Och sedan, när du är klar med allt du egentligen ser, kan du börja dyka ner i det konsthistoriska och även i det emotionella, i känslorna. Det är här det kan bli viktigt att förstå vad det är för relationer som konstnärerna har med olika konstnärliga rörelser, med sina egna upplevelser och trauman.

Ibland är vissa begrepp enklare att förstå genom motsatsen. Motsatsen till abstraktionen är föreställande konst. De flesta målningarna i utställningen är abstrakta men har ändå sitt ursprung i verkligheten. Torsten Andersson försökte till exempel att hitta ett sätt att uttrycka det skulpturala via det måleriska och gjorde en del skulpturmålningar där han med olja försökte skapa en skulptural känsla på duk. I *Pinnaskulptur – Personlighet som språk* kan du se hur Andersson, med hjälp av enkla blyertslinjer har gett en tredimensionell illusion till oljestrecken.

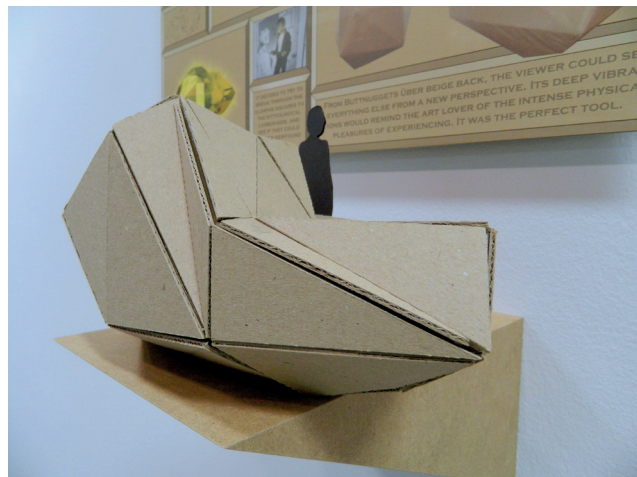

Torsten Andersson, *Pinnaskulptur – Personlighet som språk* (detalj), 2005 © Torsten Andersson Bildupphovsrätt 2019
Foto: Ana María Bermeo Ujueta

Fortsätt dyka ner i konsten, berättelser öppnar nya vägar inåt – till både dig och konstnärernas liv och inspirationsmaterial. Läs gärna berättelsen i Bella Runes verk *Buttnugget*. Bella Rune har sagt att hon "skapar fysiska manifestationer av mänskliga aspirationer och förhoppningar och de sorgliga och rörande konsekvenser då dessa kraschar och brister". Både berättelsen och den lilla figuren som gömmer sig bakom skulpturen, vittnar om detta.

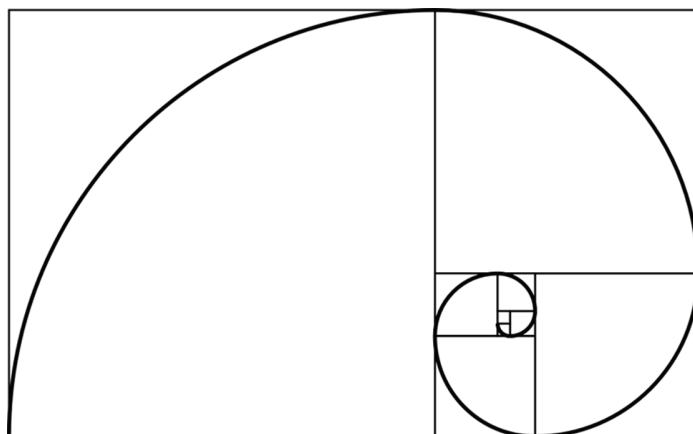

Bella Rune, *Buttnugget*, 1999 © Bella Rune Bildupphovsrätt 2019

Bella Rune, *Buttnugget* (detalj), 1999/
Foto: Ana María Bermeo Ujueta

Det gyllene snittet (till höger) eller det gudomliga medelvärdet, anses vara en av de elegantaste och vackraste proportionerna. En gyllene rektangel kan delas in i en kvadrat och en mindre gyllene rektangel. Genom att upprepat dela upp den mindre rektangeln på samma sätt får man en figur i vilken den gyllene spiralen kan ritas in. Gyllene snittet har genom historien i stor utsträckning använts av vissa målare. Det som händer i bilden händer i de punkter där gyllene snittets linjer korsar varandra. På så vis skapades en jämvikt och en harmoni i bilden.¹

Se på R.H. Quaytmans verk *O Tópico, Chapter 27 (Infante)*. Ser du hur den är komponerad utifrån gyllene snittet?

R.H. Quaytman, *O Tópico, kapitel 27 (Infante)*, 2014 © R.H. Quaytman

R.H. Quaytman är en konstnär som dyker djupt i konsthistorien, fast inte på ett rent teoretiskt sätt, utan mer tekniskmässigt. Läs verkets skylt, ser du hur många olika tekniker hon använt sig av för just denna tavla? Titta noggrant på verkets yta, skifta gärna ditt perspektiv genom att röra dig, ser du

1. <http://www.resursspoolen.se/2016/06/det-gyllene-snittet/>

hur den glänser och hur varje tråd ser ut? Vid reproduktioner av verket på t.ex. tidskrifter ser det ut som ett fotografi, men i verkligheten är dess måleriska essens påtaglig.

Betrakta nu de fascinerande skulpturer som Johanna Gustafsson-Fürst, Nina Canell och Sofia Hultén har gjort. Se noggrannt på dem, vad är de gjorda av? Går det att enkelt lista ut deras material? Gå nu ett steg djupare, hur tror du den konstnärliga processen har gått till?

I Nina Canells verk *Glances* är elektricitet kanske det viktigaste materialet. Canell har använt elektricitet som bindemedel i flera av sina skulpturer. Kopparröret transporterar elektricitet som blir till ljus, ett nytt material som ändrar uppfattningen av rummet skulpturen befinner sig i, både visuellt och auditivt – låter ljusröret lite?

Känner du igen den där gröna färgen i Johanna Gustafsson Fürsts verk *Win-Win*? Många av hennes skulpturer använder den gröna färgen med koden NCS S 8010-G10Y, även känd som "offentligt grönt". Det är färgen som används på parkbänkar, stolpar, papperskorgar, cykelställ, och så vidare, med avsikt att skapa en lugn stadsbild, som i en skog. Offentligt grönt präglar stadslivet som ett substitut för det naturliga och i skulpturen *Win-Win* möter betraktaren en avgjutning av en trädstam i aluminium placerad på en kasserad gunga.

Johanna Gustafsson Fürst, *Win-Win*, 2015 © Johanna Gustafsson Fürst

Sofia Hultén, *In Between the Possibilities*, 2010 © Sofia Hultén

Metall som liknar naturen, naturen som liknar det konstgjorda. Dessa dikotomier används av Gustafsson Fürst för att synliggöra onaturliga idéer eller beteende som har normaliserats.

I verket *In Between the Possibilities* har Sofia Hultén lagt till tretton trappsteg på en funnen, gammal steg. Tillägget gör den värdelös att använda, samtidigt som hantverksprocessen synliggör tidens gång då den minutiöst speglar stegens ursprungliga skick. Det är inte stegen som ska renoveras och poleras för att matcha de nya, av konstnären tillverkade trappstegen, utan tvärtom. Hultén har uttryckt sitt intresse för "att någonting kan transformeras radikalt – men till synes obemärkt".

Axel Lieber, *Geschlossene Gesellschaft*, 1990 © Axel Lieber/
Bildupphovsrätt 2019

I Axel Liebers verk *Geschlossene Gesellschaft* har tröjor genomgått en förvandling där de blivit till fyra liggande, sittande och stående individer av vitt skilda karaktärer. Konsekvent, men också med en portion humor, vänder konstnären ut och in på öppningar som ärmar, linningar och muddar och skapar former bortom vad vi förväntar oss av just en tröja.

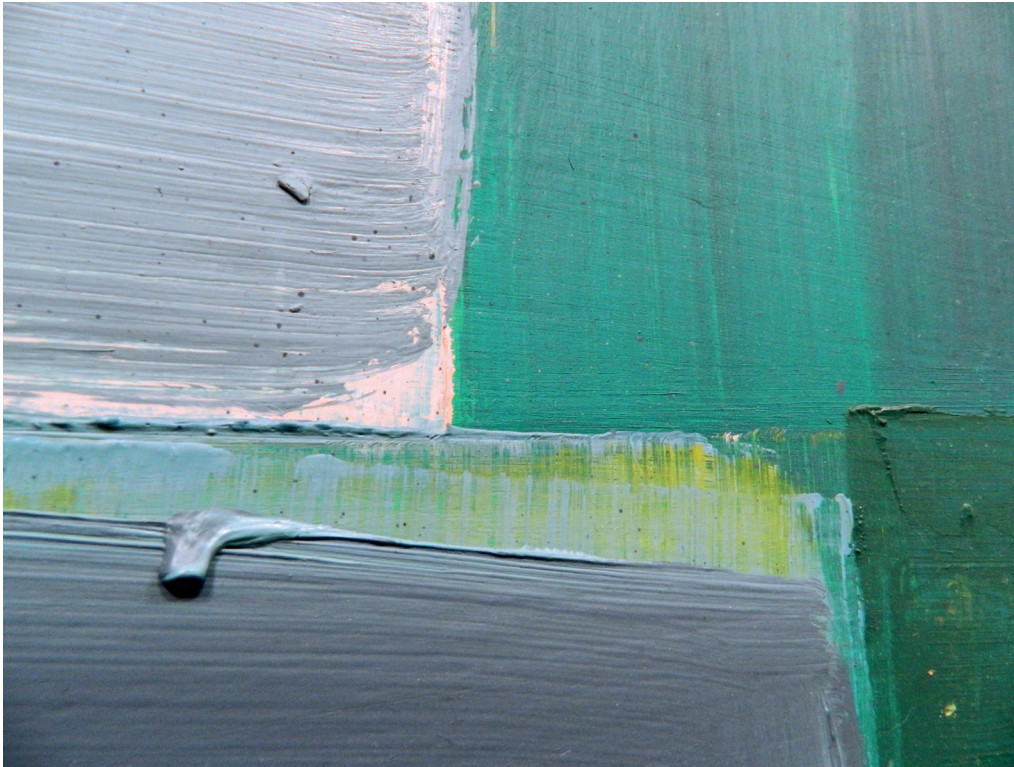

Louise Bourgeois verk *Pillar* antyds vara en individ. Verket är en del av Bourgeois så kallade "personages". Louise Bourgeois berättade att dessa väckte minnen av vänner och familj som hon lämnat i Frankrike och saknade i sitt nya hemland USA, dit hon flyttade 1938.

Louise Bourgeois, *Pillar*, 1949 © Louise Bourgeois/
Bildupphovsrätt 2019

Vad gäller måleriet har konstnärer som Amy Sillman och Stanley Whitney alltid haft en nära relation till färg – både som material och koncept.

Amy Sillmans målning som visas här i utställningen är komponerad av ett antal större oregelbundna färgfält i toner av grönt, grått och lila. Titeln – *Sömngångare* – leder tankarna i riktning mot rörelse, den fysiska kroppen och det omedvetna. Målningens uttryck vittnar om en intuitiv arbetsprocess som, möjligen falskeligen, också kan uppfattas som lättsam. Sillman har själv jämfört sitt målande med att skriva och sina kompositioner med bokstäver, och hur det ena arbetet leder in i det andra. Betrakta detta verk från olika håll och avstånd. Kan du se vilka färger som finns under de gröna ytorna? Kan du, på något sätt, gissa hur denna målningen blev till? Vilken färg som lades först och hur den växte fram? Det finns inga rätta svar, men det går ju alltid att samtala med verket.

Amy Sillman, *Sleepwalker* (detalj), 2015 © Amy Sillman /Foto: Ana María Bermeo Ujueta

Det samma gäller för Stanley Whitneys verk. Placeringen för varje färgblock är genomtänkt, försök att blunda med ett öga och ta bort en färg i ditt synfält, visst faller kompositionen lite? Varje färg har en perfekt dialog med den andra intill och med den lite längre bort. Här går det också att se de olika beslut som konstnären har tagit. Hur är varje färgblock lagt? Och vad händer med färgen i den nedre kanten av tavlan? Även droppen är kontrollerad.

Stanley Whitney, *Off Square* (detalj), 2016 ©Stanley Whitney/Foto: Ana María Bermeo Ujueta

I dessa exempel kan du också se ett annat beslut som konstnärerna tagit – att inte rama sina verk. För dig som betraktare är även detta väldigt intressant, för då kan du också se processen när målningen kommit till, och spår av de rörelser som konstnären använt sig av.

Nu kan vi dyka lite djupare i konsten i utställningen, till det emotionella.

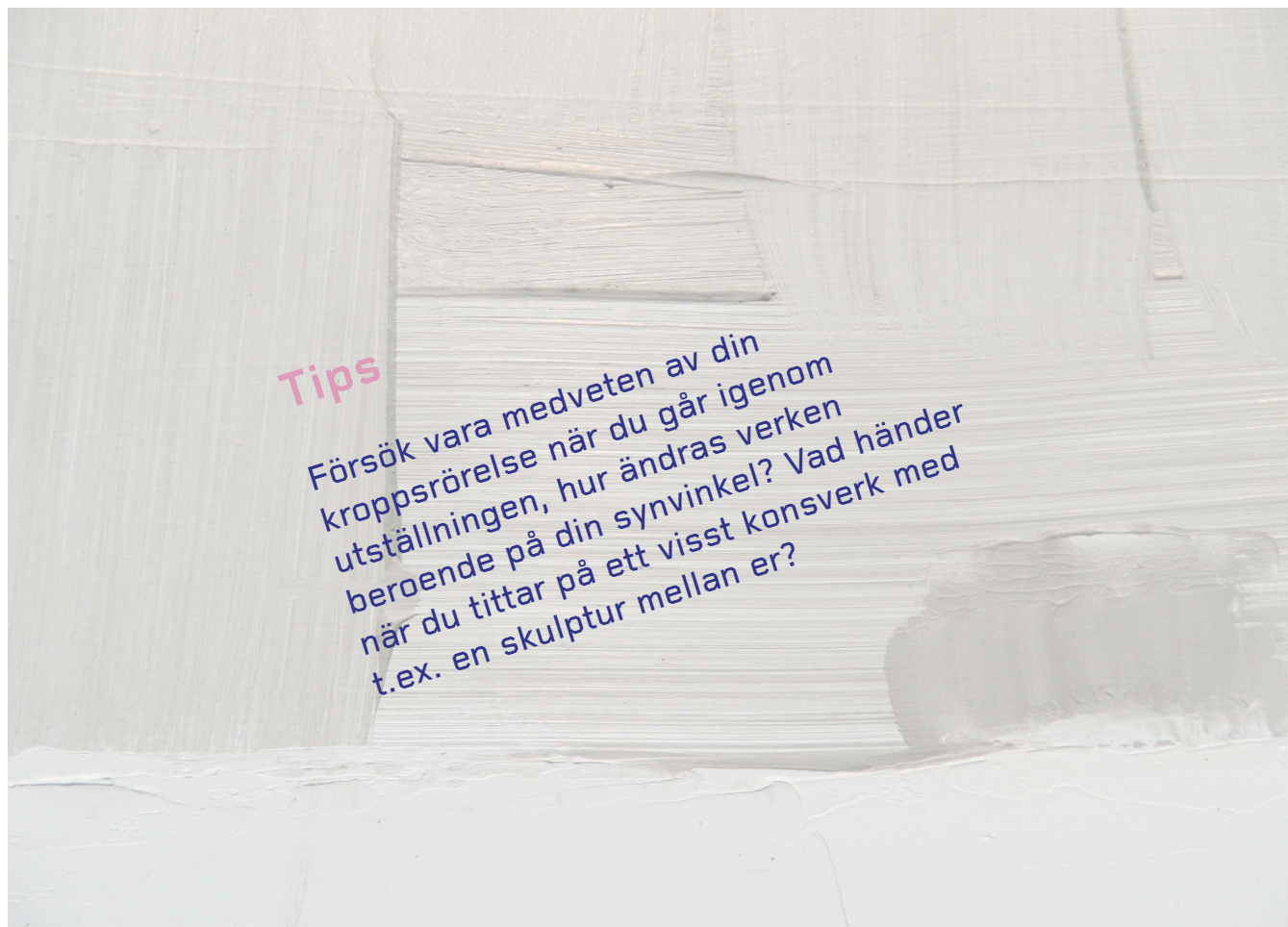
Titta närmare på Louise Bourgeois verk. Under materialytan finns det en djup komplexitet som berättar om bl.a. trauma och ensamhet och hur dessa bearbetats via det konstnärliga uttrycket. Bourgeois konst är komplex, radikal och ibland även skrämmande direkt när hon gestaltar intensiva känslor och erfarenheter.

Den hängande bronsskulpturen *Janus Fleuri* är ett av Louise Bourgeois mest ikoniska verk och hon har refererat till den som ett självporträtt. Det verkar vara en sammansmältning av två manliga kön som är vridna åt varsitt håll, som ett Janusansikte. I mitten framträder något som påminner om ett kvinnligt sköte. Det kroppsliga i denna skulptur är både tilldragande och fränstötande på en och samma gång. Verket är i sin tvetydighet och med all sin ambivalens en metafor för sexualiteten, liksom för människans underliggande drivkraft. Med sin konst, drar Bourgeois det gömda ut i ljuset, det som är svårt att sätta ord på.

Louise Bourgeois, *Janus Fleuri*, 1968 © The Easton Foundation
Bildupphovsrätt 2019

Och till slut, hur ser ett specifikt verk ut i relation till de andra? En utställning blir fulländad i relationen verken emellan, och även i deras relation till dig som betraktare. Hur förändrar du utställningen?

Tips
Försök vara medveten av din kroppsrörelse när du går igenom utställningen, hur ändras verken beroende på din synvinkel? Vad händer när du tittar på ett visst konsverk med t.ex. en skulptur mellan er?

Skolprogram

Vårt skolprogram är framtaget för alla åldrar, från förskola upp till vuxenutbildning, och utgår ifrån de teman som utställningen tar upp. Vi anpassar oss alltid efter elevernas ålder, era eventuella önskemål och behov. Skolprogrammet till *Blue Is the Color of Your Eyes* har tre huvudteman.

Som pedagog kan du boka ett besök med en visning följt av verkstad eller workshop på ett av våra teman. Du kan givetvis också boka enbart en skolvisning av utställningen, och då behöver du inte välja tema. Om du som pedagog har egna tankar och idéer kring ert besök hjälper vi dig gärna med att skapa ett eget upplägg som passar just er.

Måste en vara "duktig" på att rita, måla eller skulptera för att kunna skapa? Inte i Verkstan på Moderna Museet Malmö. Vi arbetar alltid med fokus på den konstnärliga processen. Våra konstpedagogers mål är att uppmuntra eleverna till att våga experimentera med såväl tankar som med konstnärliga material utan att ha fokus på ett färdigt resultat. Läs gärna mer i vår konstpedagogiska vision.

Mellan vardag och konst

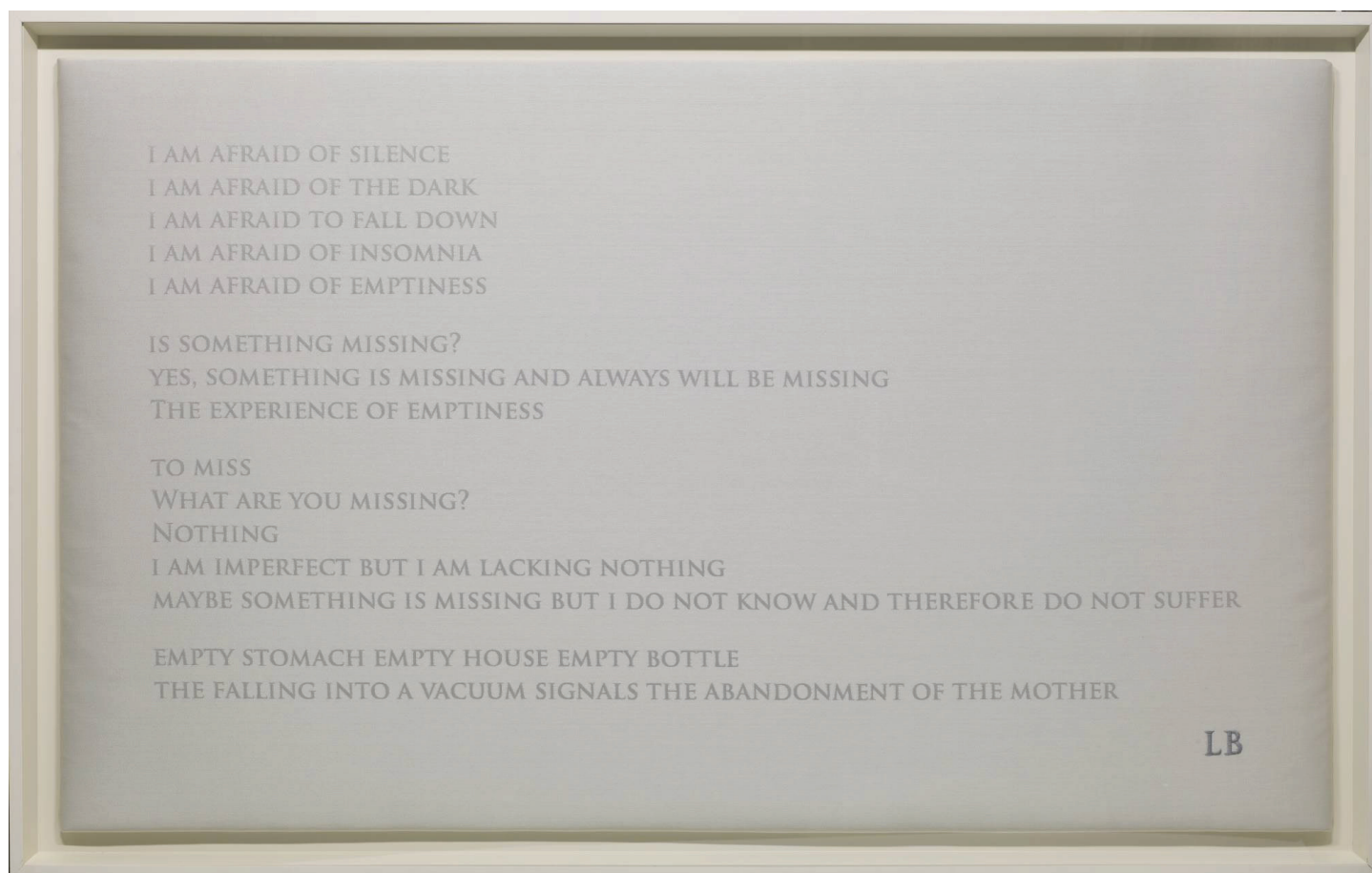
(Alla åldrar)

I utställningen *Blue Is the Color of Your Eyes* visas flera olika exempel på konstnärer vars arbeten rör sig någonstans mitt emellan konstverk och vardagsföremål. Som betraktare ställs vi inför något som vi känner igen från vår vardag, men som samtidigt är förändrat, förvrängt eller annorlunda. Vi står inför konstverk som visas på ett konstmuseum, men trots att vi kanske aldrig sett någonting liknande förut så blir vi ändå påmind om någonting bekant.

Mette Prawitz *Förtätning*, *havande manskostym* påminner om ett slags overall. Sofia Hulténs *In Between the Possibilities* är som en stege, samtidigt som den helt har slutat vara ett vardagligt objekt. Konstnärerna Eva Löfdahl och Axel Lieber har båda skapat konstverk som påminner oss om möbler, men funktion, uttryck och material har förändrats och objekten svävar någonstans mellan vardag och konst.

Någonting spännande verkar ske just i mötet mellan vardagen och konsten. Objekt som befinner sig både i konstens och i det vardagliga hemmets och kroppens sfär väcker tankar hos betraktaren. Vi kan uppleva såväl existentiella som humoristiska reflektioner, och hämta inspiration till egna idéer. Utifrån vad vi sett, tänkt och talat om fortsätter vi vårt arbete i Verkstan där vi experimenterar med att mixa vardag och konst. Vi arbetar med olika tekniker och material, som t ex skisser, klädesplagg och modellbygge för att utforska det som befinner sig i ett "varken eller" och ett "både och".

Louise Bourgeois, *I Am Afraid*, 2009 © The Easton Foundation Bildupphovsrätt 2019

Språk som konst

(Åk 6-9, gymnasiet och vuxenutbildning)

Louise Bourgeois fick sitt genombrott som konstnär först när hon var i 70-årsåldern. Hon är känd för att ha arbetat i en mängd olika typer av material och tekniker. I utställningen *Blue Is the Color of Your Eyes* finns verk av papper, textil, brons, trä, tornål och bläck. Hennes konstnärskap spänner över många olika medier, men det finns också tydliga röda trådar. Som konstnär arbetade Bourgeois intensivt bl.a. med sina egna personliga upplevelser, det förflutna, frågor om livet, samhället och deras svårigheter och utmaningar.

Verket *I Am Afraid* består av ett stort textilstycke med en invävd dikt på engelska. Dikten tar sin början i konstnärens olika rädslor för tystnaden, mörkret och tomheten. Någonting verkar saknas. Men efter hand verkar dikten ändra riktning, som att konstnären kommit till en insikt. Kanske är det ok att inte vara perfekt, ok att inte veta svaren på allt?

Många gånger handlar konst om bild och bildspråk, men i *I Am Afraid* är det skrivna språket det som vi främst möts av. Under en visning av utställningen tolkar vi gemensamt Louise Bourgeois text. Om eleverna läser engelska kan vi även översätta den till svenska. Vad handlar dikten om?

I Verkstan fortsätter vi att arbeta med olika typer av övningar på temat språk som konst. Eleverna får skriva egna dikter och överföra dem till textil. Vi provar också att "översätta" dikterna till bildspråk genom att skapa visuellt utifrån våra texter, och kanske även utifrån Louise Bourgeois dikt som vi inspirerats av.

Abstrakt måleri

(Alla åldrar)

I konstens värld är abstrakt motsatsen till föreställande. En abstrakt målning kan uttrycka samma känslor eller stämningar som en föreställande, men kanske på andra sätt. En konstnär som målar abstrakt kan sträva efter att uttrycka starka känslor, men även stillhet och harmoni. Att måla abstrakt kan vara en övning för fantasin, en lek med färg och form, konceptuellt skapande eller ett alternativt sätt att fånga något verkligt, men utan att avbilda det vi är vana vid att se.

Att uttrycka sig eller skapa med abstrakta bilder kan vara befriande, en utmaning eller både och. Alla människor fungerar olika, vare sig vi är konstnärer eller ej. Gemensamt för oss alla är att vi har en förmåga att tänka bortom verkligheten runtom oss så som vi upplever den med våra sinnen. Vi har tillgång till en exceptionell styrka: fantasin. Vår fantasi ger oss tillgång till något annat och öppnar upp för funderingar, tolkningar och reflektion.

Vi upptäcker utställningen *Blue Is the Color of Your Eyes* tillsammans och avslutar visningen med en djupdykning i konstnärerna Amy Sillman och Stanley Whitneys abstrakta måleri. Vad ser vi? Hur arbetade konstnärerna, och med vilka material? Vad innebär det att måla abstrakt? Vilka utmaningar kan finnas, och vilka möjligheter? Vi fortsätter i Verkstan där vi skapar abstrakt med måleri på papper och duk.

Torsten Andersson, *Pinnaskulptur – Personlighet som språk* (detalj), 2005 © Torsten Andersson Bildupphovsrätt 2019
Foto: Ana María Bermeo Ujueta

Använd konsten i skolarbetet

BOKA EN VISNING

Boka in en visning av en konstpedagog med eller utan efterföljande verkstadsaktivitet hos oss!
Kontakta bokningen via formuläret på vår hemsida!

UPPGE GÄRNA DINA ÖNSKEMÅL utifrån vårt skolprogram samt meddela gärna eventuella funktionsvariationer eller om visningen ska hållas på lätt svenska. Vi har erfarenhet av att arbeta med alla typer av grupper. Förutom visningar på svenska erbjuder vi visningar på engelska, kantonesiska, danska och spanska.

Bokningen är bindande. Avbeställning/ändring måste göras senast 10 dagar innan bokat besök.

PRISER

Visning med verkstad: 1 100 kr
Enbart visning: 800 kr
Fri entré till museet för alla

MAX ANTAL

Max 30 personer (elever och pedagoger) vid enbart visning.
Vid verkstadsaktivitet gäller max antal elever: 15 st för förskola och förskoleklass, 25 st för åk 1 till och med gymnasiet och vuxenutbildning.

ÖPPETTIDER

Tisdag-fredag kl. 11-18, lördag-söndag 11-17.
Skolor kan boka in sig även tidigare på förmiddagar.
Hör om exakta tider med vår bokning.

HITTA HIT

Vi finns på Ola Billgrens plats 2-4 i Malmö. Museet ligger på gångavstånd från Malmö centralstation nära Caroli City, Gustav Adolfs Torg och Stora Nygatan.

INFÖR ERT BESÖK

När ni kommer till Moderna Museet Malmö på egen hand uppskattar vi om hela klassen går tillsammans i grupp genom salarna. Behöver du hjälp med något, fråga gärna Moderna Museets värdar. De berättar gärna om konsten!

För att besöket ska bli så bra som möjligt, tänk på det här:

ANSVAR FÖR GRUPPEN

Läraren ansvarar för klassen under besöket i museet. Läraren behöver därför alltid vara närvarande. Det är därför bra att vara minst två lärare med en och samma klass.

SKOLMATERIAL

Använd gärna Moderna Museets lärarhandledningar eller fråga museivärdarna om vägledning. Använd inte väggar eller skulptursocklar som skrivunderlag. Använd endast blyertspennor i utställningssalarna om eleverna behöver teckna eller anteckna.

MUSEIVÄRDAR

Under ert besök på Moderna Museet kommer ni att träffa museivärdar i informationsdisken eller i utställningarna. Vänd er gärna till dem om ni har frågor om konstverk, utställningar, program eller vill lämna tips och synpunkter.

VAR FÖRSIKTIG I SALARNA

- Eftersom det är lätt att stöta till konstverk i salarna ska ryggsäckar, större väskor, paraplyer etc. lämnas i förvaringsboxarna.
- För att inte riskera spill på konstverk får man inte dricka eller äta i salarna eller i anslutning till skåp och toaletter.
- Rör er lugnt i salarna.
- Visa hänsyn till pågående visningar. Grupper under ledning av Moderna Museets personal har företräde i utställningssalarna.